

Czy kobiety lipieckie to hejterki?

Czyli o wpływowej gromadzie we wsi polskiej i jej następcach w świecie współczesnym na podstawie "Chłopów" W. S. Reymonta i zjawiska hejtu internetowego.

PRZEDMIOT: Język polski, zajęcia z pedagogiem

CZAS: 2 godziny lekcyjne (90 minut)

KLASA: 3 po szkole podstawowej

Metody pracy:

- dyskusja*
- burza mózgów*
- praca z tekstem*

Formy pracy:

- grupowa*
- zbiorowa*

Materiały:

- prezentacja multimedialna*
- karty pracy*

Cele główne:

- określenie relacji rodzinnych wiążących głównych bohaterów „Chłopów” W. S. Reymonta,
- charakterystyka Jagny i jej relacji z rodziną i mieszkańcami wsi,
- sformułowanie zarzutów stawianych Jagnie przez gromadę,
- zapoznanie młodzieży ze zjawiskiem hejtu, jego przyczynami i konsekwencjami.
- Uwrażliwienie na godność własną i godność drugiego człowieka.

Cele

szczegółowe:

- charakterystyka relacji rodzinnych między członkami rodziny Macieja Boryny oraz Dominikowej,
- charakterystyka Jagny Paczesiówny,
- wskazanie zasad życia w społeczności lipieckiej oraz nakazami kulturowymi,
- zapoznanie z relacjami gromady z Jagną,
- zapoznanie uczniów z definicją hejtu, mowy nienawiści, cyberbullingu, trollingu.
- Uświadomienie uczniom przyczyn zjawiska hejtu.
- Uświadomienie konsekwencji zjawiska hejtu.
- Uświadomienie jak można sobie radzić z hejtem.
- Uwrażliwienie na godność drugiego człowieka.

Zagadnienia podstawy programowej realizowane na zajęciach:

Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8); (od 2024 r.);
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji (I.1.9);
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (I.1.10);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości (I.1.16).

Gromada lipiecka

Jakim zasadom podlega lipiecka rodzina? Co dla rodziny jest najważniejsze?

Zwróćcie uwagę na:

- podejście do małżeństwa i zdrady,
- hierarchię - kto jest najważniejszy, kto rządzi,
- czy akceptowana jest przemoc,
- jaka powinna być idealna żona, a jaki powinien być idealny mąż,
- jaki jest los osób starszych i niemogących pracować,
- czy w rodzinie jest miejsce na uczucia,
- co scala rodzinę?

Gromada lipiecka:

-
- małżeństwo jest traktowane jak biznes, zawierane jest ze względów majątkowych, liczy się zapis, ilość morg,
-
- rodzice są agresywni w stosunku do swoich dzieci, traktują ich jak parobków, stosują kary cielesne za nieposłuszeństwo, sprowadzają do rodziny terror, strach,
-
- dzieci czekają na śmierć rodziców, żeby mogli odziedziczyć ziemię,
-
- dochodzi do konfliktów, kłótni , bójek (stary Bylica, Antek i Maciej, Agata),
-
- wycug (dożywotnie utrzymanie zapewniane przez dzieci po zrzeczeniu się majątku przez rodzica, stary Bylica, Agata),
-
- rodzina jest małym przedsiębiorstwem, ma też ogromną rolę w społeczności, dlatego wszystko , co lub kto godzi w jej trwałość jest potępiane .

Która bohaterka , biorąc pod uwagę te zasady, zagraża trwałości rodzin w Lipcach?

Kim jest Jagna Paczesiówna?

- młodziutka, ładna dziewczyna, jedyna córka starej wdowy Paczesiowej,
- w przeciwieństwie do braci (Jędrzycha i Szymka), rozpieszczana przez matkę,
- ma duszę artystki, jest wrażliwa, wzrusza ją muzyka, utalentowana artystycznie, delikatna, zmienna emocjonalnie, ulegająca nastrojom,
- w przeciwieństwie do gromady, ona szukała samotności, nie interesowała ją ziemia, zapisy, nie czuła więzi z gromadą, kierowała się odruchami,
- była dzieckiem natury, nie rozumiała norm moralnych ani zasad panujących w gromadzie, ulegała zachciankom,
- jej uroda wywoływała zazdrość u kobiet, a u mężczyzn nieustanne zainteresowanie,
- swoją odmiennością drażniła gromadę, więc była narażona na plotki, obmawianie oraz pełne nienawiści słowa, które sprawiały jej przykrość.

Charakterystyka Jagny Paczesiówny

„...a piękna, biała na gębie, a urodna kiej jałowica.”

„- Mnie to wszystko jedno, każecie, to pójdę... wasza w tym głowa, nie moja... - mówiła cicho, wsparła czoło na kądzieli i zapatrzyła się w ogień bezmyślnie i słuchała wesołego trzaskania gałązek. Ten czy tamten , wszystko było jej zarówno...”

„...taka cichość we mnie rośnie, kieby śmierć przy mnie stojąca, a tam mnie cosik porywa, tak ponosi, że tego nieba bym się uwiesiła i z tymi chmurami poniesła w świat.”

„Zapatrzyła się znowu w okno, bo poczerniałe, zwiędłe georginie, kołysane przez wiatr, zaglądały przez szyby, ale wnet zapomniała o nich, zapomniała o wszystkim, nawet o sobie samej, zapadła w takie prześwięte beczucie, jak ta ziemia w jesienne martwe noce - bo jako ta ziemia święta była Jagusina dusza - jako ta ziemia. Leżała w jakichś głębokościach nie rozeznanych przez nikogo, w bezładzie marzeń sennych - ogromna a nieświadoma siebie - potężna, a bez woli, bez chcenia, bez pragnień - martwa a nieśmiertelna, i jako tę ziemię brał wichur każdy, obtulał sobą i kołysała i niósł tam, gdzie chciał... i jako tę ziemię o wiosnie budziło ciepłe słońce, zapładniało życiem, wstrząsało dreszczem ognia, pożądania, miłości...”

Plotki lipieckich kobiet na temat Jagny.

- **Praca indywidualna z fragmentem tekstu- karta pracy.**
- Wyjaśnij, do czego rozmówczynie doprowadzają relacje między kobietami a mężczyznami?
- Czemu służy - w świetle rozmowy bohatererek - dbałość Jagny o urodę?
- Jak rozmawiające kobiety postrzegają rolę mężczyzn w związku erotycznym z kobietą?
- Jaki stosunek mają kobiety do Jagny?

Władysław S. Reymont Chłopi (tom I *Jesień* – fragmenty)

Rozmowa o Jagnie (z rozdziału I).

- Obrządzają¹ [bracia Jagny] se matulę i Jagusię, bo jakże, Jagna kiej² pani jaka, kiej i druga dziedziczka, ino³ się stroi... a myje, a w lusterku przegląda, a warkocze zaplata.
- I patrzy ino, kogo by puścić pod pierzynę, któren aby mocny! – dorzuciła znowu ze złym uśmiechem Jagustynka. [...]
- Prawda, ale czarownica to też jest; a Wawrzonowym krowom to chto mleko odebrał, co? A jak na Jadamowego chłopaka, co jej śliwki w sadku obrywał, jakieś złe słowo powiedziała, to mu się zaraz taki kołtun⁴ zbił i tak go pokręciło, Jezus!
- I ma tu błogosławieństwo Boże być nad narodem⁵, kiej takie we wsi siedzą...
- A drzewiej⁶, kiej jeszcze krowy pasalam tatusiowe, to baczę⁷, że takie ze wsi wyganiali – dodała znowu Jagustynka.
- Tym się krzywda nie stanie, bo ma ją kto strzec... – i zniżając głos do szeptu, a patrząc z ukosa na Annę, co kopała na przedzie pierwszą z kraja redlinę⁸, szeptała Jagustynka sąsiadkom:
- A pono pierwszy do obrony to ano chłop Hanki... cieka się⁹ on za Jagną kiej ten pies...
- Laboga... moiściewy¹⁰... cudenka prawicie... Hale¹¹! to by już grzech i obraza boska była... – szeptały dół siebie, kopiąc i nie podnosząc głów.
- A bo to on jeden... a to jak za suką, tak chłopaki za nią ganiają.

1 Obrządzają – zaopatrują, opiekują się.

2 Kiej – jak.

3 Ino – tylko.

4 Kołtun – skręcone, zbite z sobą włosy.

5 Naród – tu: lud, ludność.

6 Drzewiej – dawniej.

7 Baczę – tu: pamiętam.

8 Pierwszą z kraja redlinę – pierwszy od brzegu pola zagon, z którego wykopuje się ziemniaki.

9 Cieką się – ślini się.

10 Laboga (olaboga, dlaboga)... – okrzyk wyrażający zdumienie...; moiściewy – moje drogie.

11 Hale – ale.

Jak gromada postrzega Jagnę?

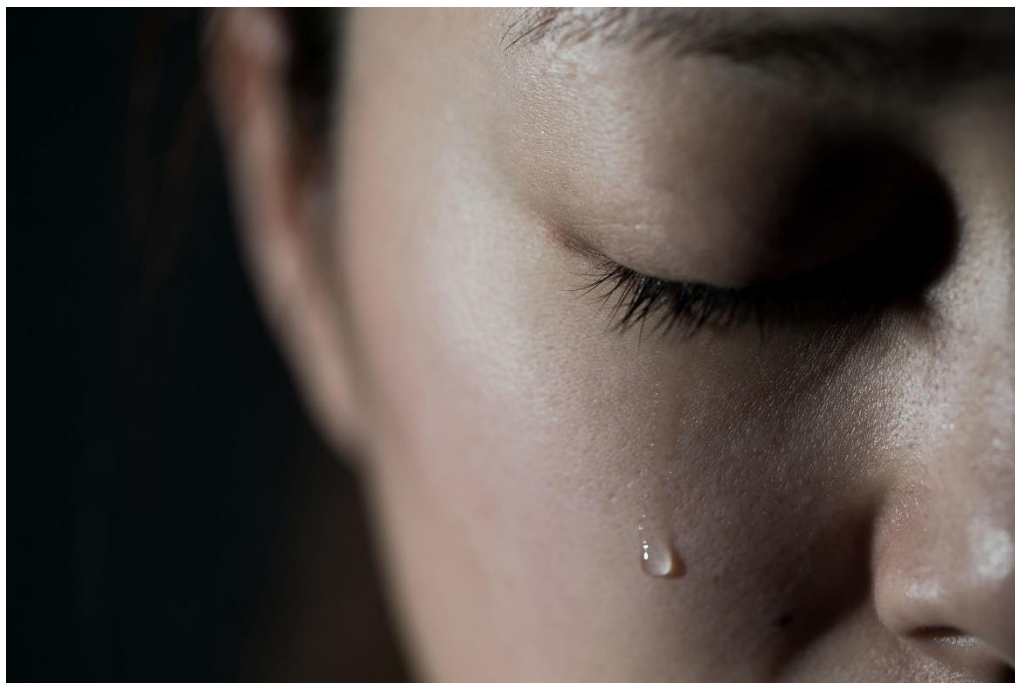
.

Jak Jagnę widzą mieszkańcy Lipiec?

- **świnia**,
- **nierządnica**,
- skoro wszyscy za nią robią, to nic dziwnego, że jest piękna,
- **egoistka**,
- „święto se robi co dnia!”,
- **bezwstydnic**,
- „widzieli ją z wójtem w karczmie”,
- **nierób**,
- „po kumach spaceruje”,
- **ladacznica**,
- **uwodzicielka**,
- „lakudra”,
- **puszczalska**,
- **leń**,
- „używa se do woli”.



A może Jagna jest jedną z nas?



- **potrzebuje miłości,**
- **ofiara przemocy domowej,**
- **zagubiona,**
- **piękna,**
- **zaradna,**
- **molestowana,**
- **wrażliwa,**
- **samotna,**
- **dobra,**
- **artystyczna dusza,**
- **niezrozumiała przez otoczenie,**
- **miła,**
- **wartościowa .**

Teraz spróbujcie wskazać podobieństwa między mechanizmami funkcjonowania gromady lipieckiej, a mechanizmami obowiązującymi we współczesnym świecie.

- Kiedyś to gromada, czyli współmieszkańcy wsi mieli siłę opiniotwórczą.
- Dziś życie społeczne przeniosło się do sieci. Dzisiaj to grupa znajomych (a ta jest dużo bardziej rozległa) ma tę siłę. Wszystko to nie wymagałoby większej uwagi, gdyby nie fakt, że Internet dał nam, nie tylko nowe możliwości, ale i zagrożenia.
- I o tym chcemy dzisiaj z Wami porozmawiać.
- Tempo życia jest większe i procesy społeczne również zachodzą znacznie szybciej. Internet daje poczucie anonimowości i bezkarności. Przekaz informacji następuje niemal natychmiast, bez możliwości reakcji hamujących jego przepływ. Dawniej przekaz informacji następował z ust do ust, przy okazji spotkania kolejnych osób.
- Współcześnie największym zagrożeniem związanym z opiniotwórczą rolą Internetu jest HEJT.

Hejt, co to jest?

- **Kto korzysta z mediów społecznościowych, takich jak: Facebook, Snapchat, Instagram, YouTube, fora internetowe, grupy dyskusyjne?**
- **Kto umieszcza posty i zdjęcia?**
- **Kto komentuje posty, zdjęcia koleżanek i kolegów?**
- **Kto udostępnia posty, zdjęcia innych osób?**

CO JEST HEJTEM ? CO NIE JEST HEJTEM ?

**(Nauczyciel zapisuje odpowiedzi na tablicy w formie mapy myśli.
Dla uściślenia, prezentuje definicje z kolejnych slajdów.)**

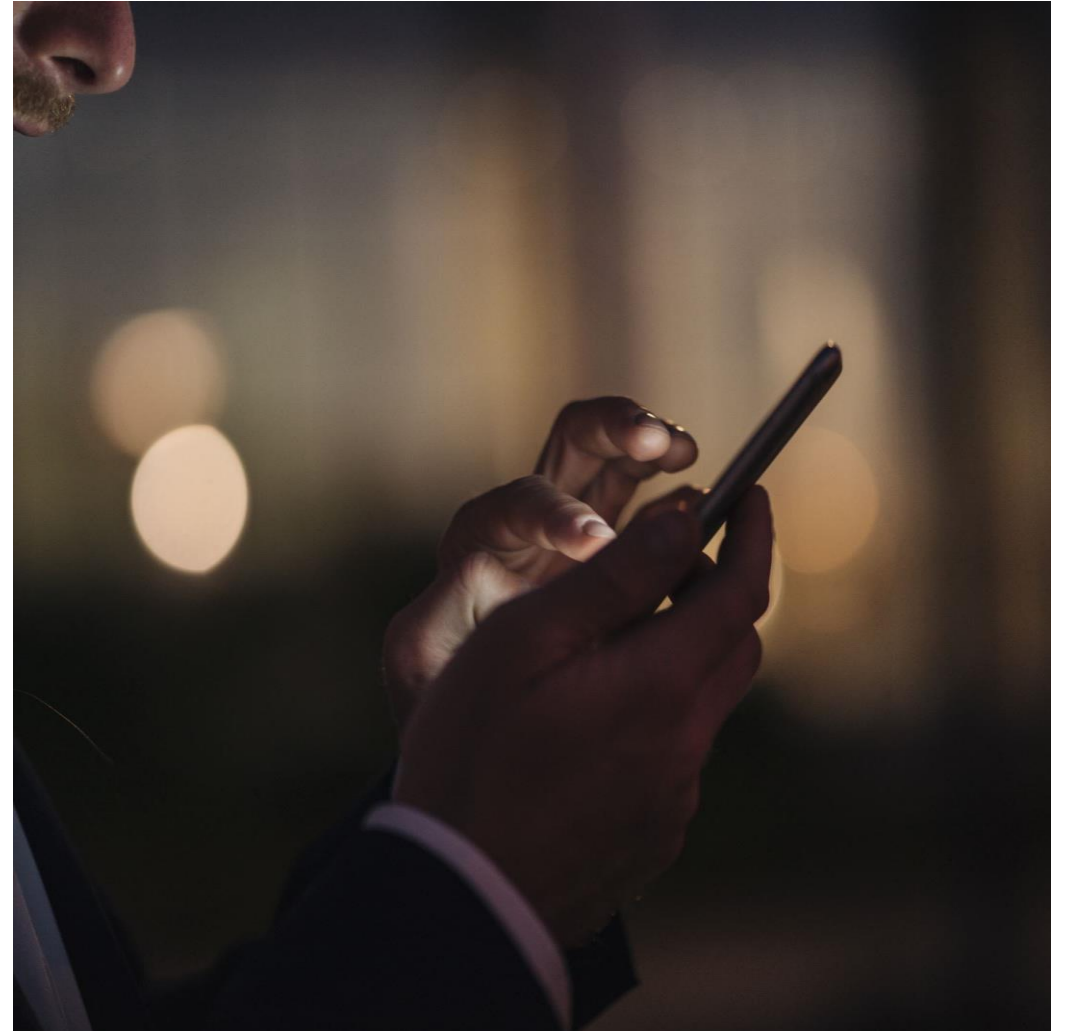
HEJT

Pod pojęciem **hejt** przyjmujemy działanie w Internecie wymierzone w indywidualne osoby. To opinia dotycząca konkretnej osoby wyrażona w sposób ostry, raniący i obrażający, wręcz "chamski", w sposób wyrażający pogardę.

Towarzyszy temu często wulgarny język.

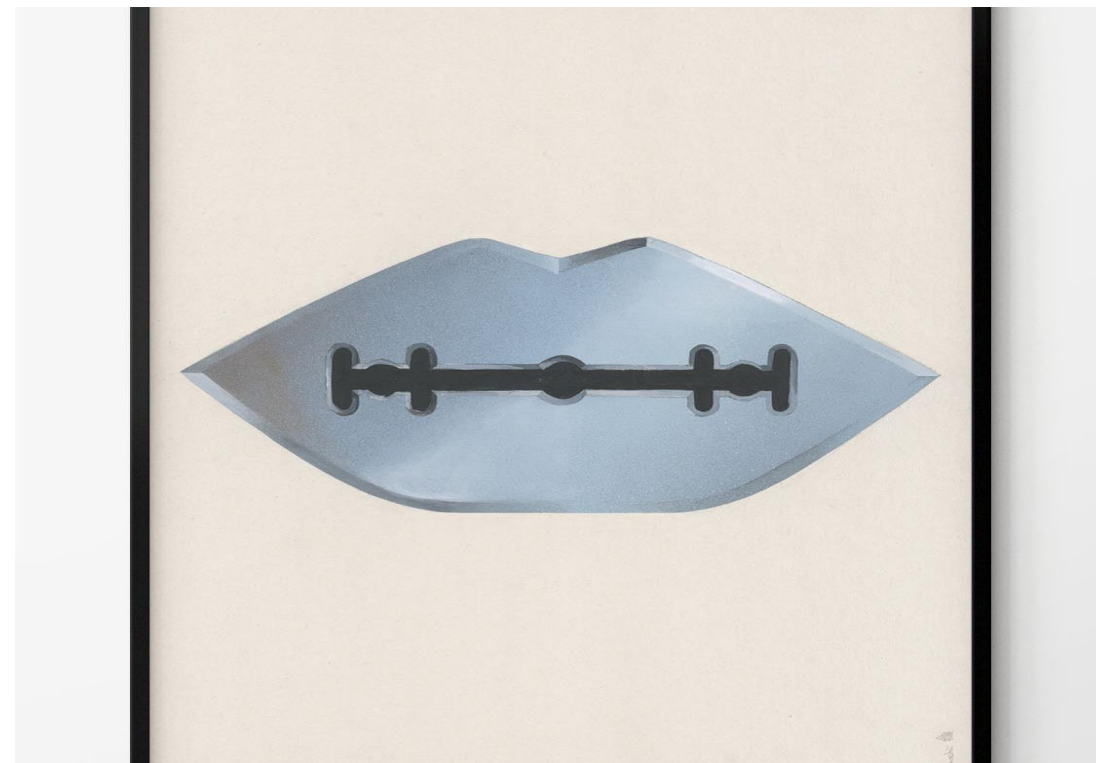
Hejt można wyrażać w sposób: słowny, pisemny i obrazkowy.

Hejt prowadzi do poważniejszego zjawiska jakim jest mowa nienawiści, a ta z kolei do wykluczenia, dyskryminacji i przemocy.



MOWA NIENAWIŚCI

Obejmuje wszystkie formy wypowiedzi, które szerzą, propagują czy usprawiedliwiają nienawiść rasową, antysemityzm oraz inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji.



TROLLING

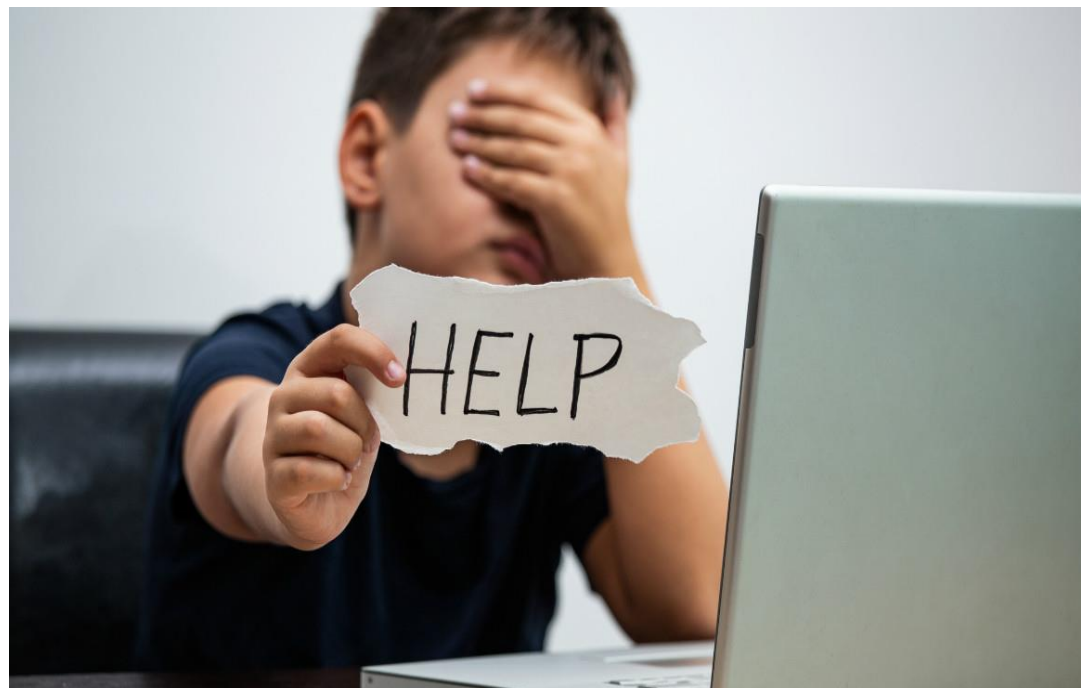
Trollowanie - antyspołeczne zachowanie charakterystyczne dla forów dyskusyjnych i innych miejsc w Internecie, w których prowadzi się dyskusje.

Polega na zamierzonym wpływniu na innych użytkowników w celu ich ośmieszenia lub obrażenia (czego następstwem jest wywołanie kłótni) poprzez wysyłanie napastliwych, kontrowersyjnych, często nieprawdziwych przekazów.



CYBERBULLING

To elektroniczna agresja rówieśnicza, gdzie zarówno sprawca, jak i ofiara to młodzi ludzie najczęściej jakoś ze sobą powiązani (np. uczęszczający do tej samej klasy). Zwykle też jako cyberbullying traktuje się działania powtarzalne – których negatywne oddziaływanie na ofiarę rozciągnięte w czasie.



Hejt: przyczyny, skutki.

Ćwiczenie w małych grupach: nauczyciel dzieli klasę na sześć grup. Każda z grup dostaje jedno pytanie i udziela odpowiedzi na kartkach. Po skończonej pracy następuje prezentacja odpowiedzi.

Co może czuć odbiorca hejtu?

Jakie mogą być konsekwencje hejtu dla jego odbiorcy?

Dlaczego i po co ktoś jest twórcą hejtu?

Jakie mogą być konsekwencje hejtu dla jego twórcy?

Co powinno się zrobić, a czego nie robić w sytuacji stania się odbiorcą hejtu?

Co powinno się zrobić, a czego nie robić w sytuacji bycia świadkiem hejtu?

Co może czuć odbiorca hejtu?

- złość,
- smutek,
- przygnębienie, apatię,
- strach, obawę,
- niemoc,
- frustrację,
- osamotnienie,
- poczucie odrzucenia.

Jakie mogą być konsekwencje hejtu dla jego odbiorcy?

- Pogorszenie samopoczucia.
- Utrata wiary w siebie, obniżona samoocena.
- Odcięcie się od grupy rówieśniczej, izolacja.
- Zaniechanie hobby, zainteresowań, jeśli tego dotyczył hejt.
- Depresja, próba samobójcza, samobójstwo.
- Agresja skierowana do kogoś innego.

Dlaczego i po co ktoś jest twórcą hejtu?

- Ktoś mógł sam doświadczyć hejtu.
- Potrzeba odreagowania złości, frustracji.
- Potrzeba bycia zauważonym.
- Chęć wyrażenia swojej opinii.
- Chęć wpływania na opinię innych (trolling).
- Potrzeba zabawy, zabicia nudy.
- Poprawa samooceny, poczucia się lepszym.

Jakie mogą być konsekwencje hejtu dla jego twórcy?

- Zgłoszenie do administratora strony.
- Wyrzucenie z forum i grupy dyskusyjnej.
- Konsekwencje prawne:

Zgodnie z art. 212 § 1 KK:

„Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”.

Zgodnie z art. 216 KK:

„Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”.

Jakie zasady i nakazy kulturowe regulują życie w społeczności lipieckiej?

- Trzeba być pracowitym,
- należy szanować ziemię,
- trzeba być użytecznym dla gromady,
- należy żyć zgodnie z etyką chrześcijańską,
- trzeba żyć zgodnie z prawami stanowionymi przez gromadę,
- należy żyć skromnie,
- należy szanować rodzinę,
- należy szanować starszych,
- Grzesznik zawsze zostanie ukarany przez Boga.

Dlaczego gromada nie chciała zaakceptować Jagny?

- gromada była grupą hermetyczną,

- bezwzględna,

- potępiającą kobiety romansujące,

- eliminującą osoby starsze (żebranie, wycug),

- przejawiająca agresywne zachowania,

- panował patriarchalny porządek...

Co powinno się zrobić, a czego nie robić w sytuacji stania się odbiorca hejtu?

- Należy powiedzieć o tym zaufanej osobie.
- Zgłosić do administratora strony, portalu.
- Zatrzymać tego tylko dla siebie.
- **Nie należy odpowiadać hejtem na hejt !**

Co powinno się zrobić, a czego nie robić w sytuacji bycia świadkiem hejtu?

- Należy wesprzeć odbiorcę hejtu osobiście lub poprzez wspierający komentarz.
- Pomóc zgłosić hejt administratorowi strony.
- Nie należy udostępniać postu, komentarza.
- Nie należy odpowiadać hejtem na hejt.
- Nie należy pozostawać obojętnym, pasywnym, czyli nie reagować.

Powiedz STOP hejtowi!

Zgłoś hejt do administratora strony, portalu. Jak to możesz zrobić:

- Na Facebooku: <https://www.youtube.com/watch?v=sJnPZlaiEA0>
- Twitter: <https://www.youtube.com/watch?v=AeFWZJ8JEYo>
- Goggle + <https://www.youtube.com/watch?v=NPb31ZDKPDw>
- YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=Wk7CEclsAQ>

- Poprzez stronę HEJT STOP: <http://hejtstop.pl/>

Wciąż nie wiesz co zrobić?

Porozmawiaj z osobą dorosłą, pedagogiem, wychowawcą.

**Zanim
udostępnisz
coś –
pomyśl!!!**



Teraz zapraszam Was do obejrzenia krótkiego filmu pochodzącego z kampanii społecznej Instytutu Lema pt. „Ogarnij Hejt”.

Bohaterami filmu są osoby, które doświadczyły hejtu.

- <https://www.youtube.com/watch?v=QGTkgvlgBAk>

ZEMSTA GROMADY

Jagna to bohaterka powieści, której akcja rozgrywa się z XIX wiek we wsi Lipce. Ale Jagna mogłaby żyć też współcześnie.

Wy już udowodniliście, że nasza bohaterka była ofiarą hejtu. Fragment serialu „Chłopi” w reżyserii Jana Rybkowskiego pokaże Wam, do czego doprowadził hejt wśród społeczności lipieckiej.

<https://www.youtube.com/watch?v=wWmMF4BYbeU>

(„Chłopi” , odcinek 13 - „Zemsta” (od 43 min 09 s do 49 min)

**„Wszystko co słyszymy jest opinią, nie faktem.
Wszystko co widzimy jest punktem widzenia,
nie prawdą.”**

Marek Aureliusz

Ćwiczenie na zakończenie spotkania:

Proszę, aby każdy z tutaj zgromadzonych, powiedział kilka miłych słów do kolegów i koleżanek na zakończenie tej lekcji.

Może to być krótkie podziękowanie, życzenia, pocieszenie, coś dla dodania otuchy.

Np.: *Dziękuję za wspólnie spędzony czas.*

Np.: *Życzę wszystkim udanego popołudnia!*



Dziękujemy za uwagę 😊

Magdalena Kumosińska - pedagog

Paulina Szymkowicz - nauczycielka języka polskiego

I Liceum Ogólnokształcące im. Józefa Chełmońskiego w Łowiczu

Pomocne linki:

- <https://www.youtube.com/watch?v=L7QTXH3n33g>
- <https://www.youtube.com/watch?v=u5CnVMIqHlg>
- <https://www.youtube.com/watch?v=Wz2HLCNthrM>